

Дослівний та описовий переклад не передають, звичайно, всього національного колориту і стилістичного забарвлення німецьких прислів'їв та приказок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гавриць В.І. Німецько-український фразеологічний словник: у 2т. / В.І. Гавриць, О.П. Пророченко. - К., 1981. - 689с.
2. Кудіна О. Перлини народної мудрості: Німецькі прислів'я та приказки / О.Кудіна, О.Пророченко. - Вінниця, Нова книга, 2005. - 319с.
3. Жовківський А.М. Мудрість народна – мудрість міжнародна. Прислів'я, приказки, крилаті вислови та мовні звороти дев'ятьма мовами / А.М. Жовківський, Г.А. Жовківська та ін. – Чернівці: «Рута», 2004. - 256с.
4. Пазяк М.М. Українська народна творчість. Прислів'я та приказки. / М.М.Пазяк. - К.: Наукова думка, 1989. – 470 с.
5. Beyer H., Beyer A. Sprichwörterlexikon. - Leipzig, 1989. - 392с.
6. Graf A.E. 6000 deutsche und russische Sprichwörter. 3. Auflage, Halle-Saale, 1960, 294с.
7. Müller-Hagemann A., Otto L., Das kleine Sprichwörterbuch, L., 1965, 151с.

Рудый В. Корреляционные особенности немецких пословиц и поговорок о природе в сопоставлении с украинскими.

В статье исследуются структурно-семантические, синтаксические и образно-экспрессивные особенности немецких пословиц и поговорок о природе и их семантические эквиваленты в украинском языке.

Ключевые слова: пословица, поговорка, паремия, гипербола, метафора.

Rudy V. The Correlation Peculiarities of German Proverbs and Saying about Nature to Compare with Ukrainian.

The article considers the structural-semantic, syntactical and figurative-expressive peculiarities of German proverbs and sayings about nature and their semantic equivalents in Ukrainian.

Key words: proverb, saying, paremia, metaphor, metonymy, comparison, hyperbole.

*Ольга Соловйова
(Запоріжжя)*

УДК 347.78.034

КОЛОРОНІМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті аналізується кольоропозначення як лінгвокультурний феномен.

Ключові слова: кольороніми, терміни, мова, переклад, гендерний підхід, лінгвістика, лінгвокультурний феномен.

Світ, що оточує нас, різноманітний. Людина здатна розпізнавати різні форми, звуки, запахи, смаки. Здатність розрізняти кольори складає істотну частину можливостей зорового сприйняття людини. «Завдяки тому, що ми бачимо кольори предметів, ми можемо краще розрізняти предмети» [1].

Важко назвати сферу людської діяльності, в якій не був би присутній колір. Від впливу кольору найчастіше залежить настрій, емоції і навіть фізичне самопочуття людей.

Феномен кольору багатогранний, тому процеси кольоросприйняття і кольоропозначення в мові завжди цікавили вчених як у зарубіжній, так і у вітчизняній науці. Дослідники звертають увагу, перш за все, на лінгвокультурні або індивідуальні характеристики кольоросприйняття, проте вивченню функціонування найменувань кольору мовою професійної комунікації приділялася і приділяється мало уваги.

Кольоропозначення як процес є одним з найбільш значущих лінгвокультурних феноменів. Багатоаспектність лінгвістичної проблеми найменувань кольору обумовлює різноманіття наукових підходів. При цьому необхідно керуватися чіткою термінологічною базою, яка дозволить уникнути різночитань і протиріч.

Предмет дослідження – лінгвістика «кольору». **Об'єкт** дослідження – колороніми в перекладах. Дослідження виконано на *матеріалі* 50 назв колоронімів.

Як уніфікований термін ми використовуємо назву «колоронім». Професійна діяльність безпосередньо впливає на сприйняття навколишнього світу, в тому числі і на кольоросприйняття, і на особливості комунікації в певній професійній групі. При цьому колороніми посідають особливе місце в професійній комунікації та активно використовуються для позначення різних об'єктів, процесів і явищ, пов'язаних з професійною діяльністю.

Мова професійної комунікації постає системою з чіткою структурою, в яку входять терміни, усна професійна лексика (професіоналізми), професійні жаргонізми, «професійно марковані» ідіоматичні словосполучення, в яких об'єктивуються знання і уявлення про певні явища і процеси, отриманих в рамках професійного досвіду.

Лексичні засоби, що використовуються в мовах професійної комунікації, об'єднані поняттям «професійно марковані одиниці». Уявлення про колір як властивість об'єктів навколишньої дійсності формується в людини на основі багаторічного особистого зорового досвіду. Поняття про природу кольору відбивається в нашій мові, утворюючи різні словосполучення з колірним прикметником: «*blue sea*», «*green grass*», «*white wall*», «*red fire*» і т.п. Тобто колір визначається як властивість зовнішнього об'єкта, як фізична характеристика, аналогічна вазі, щільності, матеріалу, з якого зроблений об'єкт.

Помилкове уявлення про кольори, якими людина оточена з самого народження, говорить про особливості сприйняття навколишнього світу. Дж. Лакофф у своїй роботі «Жінки, вогонь та небезпечні речі» дотримується тієї точки зору, що кольорів в об'єктивному світі взагалі немає. На його думку, колір - це суб'єктивна категорія, якої не існує в природі [2]. Людині властиво бачити навколишній світ і природу в кольорі і, створюючи нові об'єкти, він надає їм не тільки форму, але і наділяє їх колірними якостями. В культурі людства колір завжди мав велике значення з огляду на його тісному зв'язку з філософським і естетичним осмисленням світу.

У зв'язку з тим, що інтерес до кольору і колоронімам не вичерпується, кількість досліджень у різних галузях науки, так чи інакше пов'язаних з даною тематикою, величезне. Питання кольору і кольоропозначення входить у проблематику багатьох наук (філософії, психології, етнології, мовознавства, а також суміжних з ними дисциплін - етнолінгвістики та психосемантики).

Форми кольоропозначення в мові представлені у вигляді єдиної лінгвокольорової системи. Ця система має свої складові: колороніми, під якими розуміють окремі лексеми, словосполучення, ідіоматичні вирази, що позначають кольори або їхні відтінки.

Основу складають базові колороніми, визначені як колороніми першого рівня. У структурі лінгвокольорових систем англійської мови знаходяться колороніми, побудовані за моделлю колір + об'єкт, а також рідкісні, застарілі і професійно марковані колороніми, утворені на основі метафори та інших типів порівняння.

Професійно марковані одиниці з колоронімах утворюються за певними словотворчими та лексико-семантичними моделями. Найпоширенішою моделлю є модель «прикметник-колоронім + іменник».

Категорії професійної діяльності вербалізуються в різних професійно маркованих одиницях з колоронімами, які об'єднані в тематичні групи відповідно до їх лексико-семантичних моделей: назви видів і галузей професійної діяльності; суб'єктів професійної діяльності; професійних об'єднань; місць професійної діяльності; об'єктів професійної діяльності; процесів і дій, пов'язаних з професійною діяльністю; результатів професійної

діяльності. Отже, в професійно маркованих одиницях вербалізується інформація про всі основні категорії професійної діяльності (суб'єкт, об'єкт, інструмент, процес, результат).

У складі професійно маркованих одиниць окремих тематичних груп зустрічаються, в основному, базові колороніми. Завдяки своїй багатозначності базові колороніми у складі професійно маркованих одиниць актуалізують різні компоненти лінгвоколоронімів концептів: в термінах актуалізуються, в основному, прямі, колірні значення, в усній професійній лексиці - переносні значення, засновані на різних асоціаціях і сформувалися під впливом різних екстралінгвістичних чинників.

Існують різні підходи до вивчення колоронімів: антропологічний (Берлін Б., Кей П.), психологічний (І. Рош), гендерний (Р.Т. Лакофф, Д.Сімпсон, А.Таррент), а також лінгвокультурологічний підхід (А. Вежибицкая, Л.І. Ісаєва, Ш.К. Жаркинбекова та ін.)

Гендерний підхід до вивчення колоронімів був реалізований у роботі Р. Лакофф «Мова і місце жінок» (1975). Автор виявила відмінності між чоловічими та жіночими позначеннями кольорів (у чоловіків їх виявилось значно менше). Вчений пояснює це так: повсякденні заняття жінки пов'язані з квітами, наприклад, придбання одягу або інтер'єр будинку. Лакофф доводить, що лінгвістична поведінка жінок недосконала в порівнянні з чоловічою. Цей факт ґрунтується на розходженні соціального статусу чоловіків і жінок. Чоловічі позначення кольорів виявляються більш конкретними [2].

Проте вчені Д.Сімпсон і А.Таррент в книзі "Sex-and Age-Related Differences in Colour Vocabulary" (1991) стверджують, якщо у чоловіків професія чи хобі пов'язані з квітами, вони зазвичай знають більше позначень кольорів, а у жінок словниковий запас колоронімів не залежить від професії та інтересів [3].

У сучасній лінгвістичній науці використовують різні терміни для позначення слів і виразів зі значенням колірних відтінків. У зв'язку з цим проблема вибору терміна для лексичних одиниць з колірним значенням стає все більш актуальною. Кольори англійською мовою являють собою цілу групу лексичних одиниць. Насправді, основних кольорів небагато, але в англійській мові має місце просто неймовірна кількість тонів, півтонів и відтінків.

Ще одним явищем, що представляє лінгвістичний інтерес, є «палітра» колоронімів, використовуваних у професійно маркованих одиницях, які побудовані за однією словотвірною та лексико-семантичною моделлю. У таких виразах можуть актуалізуватися як пряме, колірне значення колоронімів, так і їх переносне, символічне значення.

Формування і розвиток професійно маркованих одиниць з колоронімами відбувається під впливом екстралінгвістичних чинників. У багатьох з них відображаються не тільки прямі колірні і універсальні символічні значення, але й національно-специфічні особливості, асоціації з культурними, історичними, економічними реаліями. У ході професійної діяльності відбувається постійне запозичення понять, термінів, професійно маркованих ідіом, що забезпечує термінологічну однаковість у різних галузях.

Дуже цікавим для вивчення є процес перекладу колоронімів з англійської мови на українську. Яскравим прикладом невідповідності перекладу колоронімів є жіночі каталоги косметики. Наявна палітра у каталогах є дуже широкою. Колороніми будуються за принципом «прикметник-колоронім + іменник», проте при перекладі в деяких випадках відбувається скорочення, або розширення цієї структури.

Нами для аналізу були вибрані колороніми з жіночого каталогу косметики AVON.

<i>Колороніми англійською мовою</i>	<i>Колороніми українською мовою</i>
Синій	
<i>Violetta</i>	<i>Фіалкова симфонія</i>
<i>Blue Morph</i>	<i>Бездонна синява</i>
<i>Violet freeze</i>	<i>Морозна блакить</i>
<i>Starry night blue</i>	<i>Синій</i>
<i>Deep purple</i>	<i>Бузьковий туман</i>

<i>Sugar plum</i>	<i>Искриста слива</i>
Коричневий	
<i>Brown black</i>	<i>коричнева</i>
<i>Cosmic Brown</i>	<i>Коричневий</i>
Червоний	
<i>vixen</i>	<i>Стигла вишня</i>
<i>Velour</i>	<i>Червоний велюр</i>
<i>Shell pink</i>	<i>Рожева перлина</i>
<i>True Red</i>	<i>Яскраво-червоний</i>
<i>Red brick</i>	<i>Теракотовий</i>
<i>Pink Bouquet</i>	<i>Рожевий</i>
<i>Mystery Mauve</i>	<i>Рожево-ліловий</i>
<i>Rich Ginger</i>	<i>Вогненний</i>
Зелений	
<i>Green Morph</i>	<i>Екзотична зелень</i>
<i>Olive</i>	<i>Оливковий перламутр</i>
Бежевий	
<i>Alloy</i>	<i>Коштовний беж</i>
<i>Ivory Beige</i>	<i>Світло-бежевий</i>
Чорний	
<i>Blackest black</i>	<i>Чорний</i>
<i>Smokey diamond</i>	<i>Чорний діамант</i>
Сірий	
<i>Saturn grey</i>	<i>Сірий</i>
<i>Sparkling Silver</i>	<i>Блискуче срібло</i>

Мова, отже, стає віддзеркаленням сучасних процесів глобалізації, взаємовпливу культур, професійної взаємодії. Цей аспект є актуальним для подальшого дослідження у зв'язку з активним використанням кольорних найменувань у таких сферах, як машинобудування, будівництво та архітектурний дизайн, косметична індустрія, веб-дизайн, поліграфія та ін. Крім того, в майбутніх дослідженнях варто звернути увагу на окремі професійно марковані одиниці з колоронімами щодо вивчення етимології, національних особливостей використання і пошуку перекладацьких відповідностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кравков С.В. Цветовое зрение / С.В. Кравков.– М.: Изд-во Академии наук СССР, 1951. – 175 с.
2. Лакофф Д. Женщины, огонь и опасные вещи: Что категории языка говорят нам о мышлении / Д. Лакофф.– М., 2004. – 185 с.
3. Simpson J., Tarrant W.S. Sex- and Age- Related Differences in Colour Vocabulary / J. Simpson, W. Tarrant // Language and Speech, 1991. – p. 57-62.

Соловьева О. Колоронимы и особенности их перевода в процессе изучения иностранных языков.

В статье анализируется цветономинация как лингвокультурный феномен.

Ключевые слова: колоронимы, термины, язык, перевод, гендерный подход, лингвистика, лингвокультурный феномен

Soloviova O. Colour Identification and Translation in Foreign Languages Study.

The article examines colour names as lingvocultural phenomenon.

Key words: color identification, timing, language translation, gender mainstreaming, linguistics, linguistic and cultural phenomenon

Зоряна Сушко
(Тернопіль)

УДК 81'225.4

ЕСТЕТИЧНІ ВИМІРИ УКРАЇНСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

У статті розглянуті основні проблеми українського перекладного естетичного простору та розвиток українського художнього перекладу в естетичній та політичній парадигмах.

Ключові слова: художній переклад, дискурс, естетичний простір, парадигма, компаративістика.

Художній переклад вважається важливим фактором взаємодії літератур і культур і є присутнім складником розвитку суспільно-естетичної свідомості. Переклад помітно впливає на духовне буття соціуму, виступає одним із найпоказовіших чинників літературного взаємопізнання, важливою формою культурних зв'язків у сучасному світі.

Метою написання статті стало дослідження розвитку естетичного виміру українського художнього перекладу та поглядів видатних українських перекладознавців, щодо засад його розвитку. Донині актуальною залишається оприлюднена свого часу Максимом Рильським думка про те, що перекладацьке мистецтво – один із найсильніших важелів у взаємоознайомленні та спілкуванні етносів.

В останні десятиліття руйнується стереотип меншовартості українського перекладу, з'являються праці, в яких доведено давню і неперервану в тягlostі належність української культури до загальноєвропейського простору (Ю.Шерех, Д.Степовик, І.Гузар, С.Павличко, О.Забужко та ін.), у тому числі її активні зв'язки зі світовою літературою ще з часів Київської Русі, а згодом – першого українського ренесансу XVI - XVIII століть. Наявність таких постатей, як П. Куліш, І.Франко, Леся Українка, М. Зеров, Борис Тен, М.Лукаш, Г.Кочур, О.Тарнавський, М.Москаленко, А.Содомора та інші, підтверджує естетичну спроможність українського мовного простору передати найтонші художні нюанси інших мов. Особливо активно розвивалася художня перекладацька діяльність у Західній Україні періоду міжвоєн'я (20-і - 40-і роки XX століття). Це, зокрема, Гавриїл Костельний, Степан Тудор та інші. Згодом більшість відомих перекладачів, рятуючись від повоєнних репресій, знайшли притулок у Москві, поповнивши її талановиту школу.

Історія українського перекладу, як показали науковці, налічує понад тисячу років, протягом яких його функції не завжди мали адекватний для інших літератур характер. Українську націю упродовж її складної історії виформовували непрості обставини та жорсткі політичні порядки, зокрема Емським указом 1876 року було заборонено переклади до друку, оскільки вони визначали б розбудову української літературної мови на світовому рівні. Свого часу навіть виникла дискусія про потребу перекладів українською мовою зі світових літератур. Ініціатором думки про українську літературу «для домашнього вжитку» виступив Микола Костомаров, хоча інспірував її Михайло Драгоманов. Але дискусія мала не стратегічний, а скоріше тактичний характер в умовах, коли треба було розвивати «ази» мови, як і літературних жанрів.

Під негласною заборонаю перебував український художній переклад упродовж майже всього XX століття. Малося на увазі «законсервувати статус української мови як «наріччя для хатнього вжитку», щоб зупинити процес формування української нації. Про це свідчить дальший перманентний мартиролог українських перекладачів, серед яких Зеров, Вороний, Драй-Хмара, Підмогильний, Филипович, Стус...», - зауважує М.Стріха [4, с.13]. Специфічна роль українського художнього перекладу в цьому процесі полягала в пошуках нового матеріалу на базі живої української мови як інструменту реалізації національної ідеї, і, в